

МОВ БЕРЕГІНЯ ВРОДИ, ХУСТКА ЗАВЖДИ У НАШІЙ СТОРОНІ

***Виховний захід у 3-Б класі СЗШ І-ІІІ ст. №2,
смт Крижопіль, Лиса Л.Г., учитель початкових класів,
спеціаліст вищої категорії,
старший учитель, відмінник освіти***

2012 р.

(Посеред класу, на столі, на вишитій скатертині, стоїть хліб, покритий хустиною; калачі, пов'язані хустиною; вечеря на святій вечір, зав'язана в хустинку. Лежать тернові українські хустки).

З обох сторін мультимедійної дошки стоять діти.

Учениця. *Якщо відгадаєте загадку, то відразу зрозумієте про що сьогодні буде мова на нашому святі.*

*”Вона і біла, і червона, зелена, жовта, бурячкова,
Буває, що розшито в ній один куточок,
Чи ціле поле квіточок. (хустка)*

**(Всі дівчатка і присутні жінки
накидають на плечі тернові хустки)**

Учень

Сьогодні до нас завітала Берегиня, прадавня слов'янська богиня, яка символізує родовідну пам'ять, наші символи, традиції, історію, може й сумну, але в основі своїй величну. Завдання Березині - не вивітрити з пам'яті, зберегти символи людського духу від забуття і байдужості, зробити їх набуток для всіх, в тому числі і для нас. (При цьому на мультимедійній дошці показують різні хустки і напис ”Мов березиня вроди, хустка здавен у нашій стороні”).

МОВ БЕРЕГІНЯ ВРОДИ, ХУСТКА ЗАВЖДИ У НАШІЙ СТОРОНІ

Учениця. Видатний історик Михайло Грушевський писав у своїй "Історії України", що хустка відома на всій Україні. Вона була поширена в козацьку епоху і дійшла до наших днів. Змінювалися лише кольори, узори, а хустка залишалася хусткою завжди.

Мамин платок

*Я вчора розбиралась в шафу
И нашла мамин платок.
Что-то важное вспомнила сразу душа,
Как свободы глотнула глоток.
А в платке то самом: поле, поле цветет!
И цветы в нем безумно красивы...
В каждой нитке небесная тянется высь!
На платке уместилась работа и жизнь.
Старый домик с прогнившим забором,
Он теплом и любовью тебя защитит,
Когда станет промозгло и больно.
Не смогла удержаться, надела й кручусь
Возле зеркала, как лепесток.
Опускаюсь, да нет, окунаюсь я в жизнь,
В мамин большой, разноцветный платок.*

На ній - і гроно, і пелюстка, і небо, й райдуги на ній...

Мов берегиня вроди, хустка здавен у нашій стороні.

Учень. *З давніх-давен хустка – основний і улюблений одяг української жінки. Хустка завжди була виразником краси українок. Вона підкреслювала буденність і святковість одягу.*

*Веселі ви чи сумовиті на схилах Ворскли чи Дінця, -
Нема таких жінок на світі, котрим вона не до лиця.*

(На дошці показуються фотографії жінок в тернових хустках).

Учень. *Хустка, якою жінка прикривала голову, все ж залишала відкритим обличчя, це свідчить про волелюбність українок. Взагалі, хустка-найкрасивіший витвір народу, жодну річ не використовують так широко.*

*Сонцю й роботі найближча, подруга днів осяйна,
Душу зігріє, і зніжить обличчя хустка-тернова весна
(Показ способів зав'язування і використання хустки).*

Учень. Дівчатам належало ходити з непокритою головою. Але це не завжди можливо. Спека влітку, стужа взимку змушували їх покривати голову хусткою.

*Мов помолодшала мати, гарна й сестра дорога,
Роси в хустині, немов діаманти, зорі й квітки в
берегах.*

Учениця. У протилежність до дівчат жінки на Україні ходили завше з покритою головою. На другий день після весілля жінці покривали голову хусткою і вже після цього "ходити простоволосою" вважалося непристойністю.

*То - нареченим на щастя, то - на добро матерям,
Вічний дарунок хустина квітчаста, знана стежкам і
вітрам.*

Учень. Колись дівчата дбайливо зберігали у скринях хустки. Вони зав'язували їх тільки на велике свято. Недарма в народі кажуть: "Нашій Горпині гарно і в хустині". Хустка здавна відігравала й важливу оберегову, магічну роль. Хустиною вкривали спечений в хатній печі хліб, щоб не черствів, дитину закривали в колисці-від вітру і лихого ока. Хустина-вузлик із вечерею для хрещених батьків на Різдво.

(Звертаю увагу усіх на вузлик на столі)

Хустку дуже широко використовували в українському весільному обряді, коли дівчина підносила старостам хустку на хлібі, таким чином, даючи згоду вийти заміж.

(Звертаю увагу на хустку, що лежить на хлібі).

*Ой, маю я одну хустку та їй нема року,
А то буде судженому на осінь до боку.*

Учениця. А після весілля молоду зав'язували у хустку, знімаючи вінок з голови. З цих пір вона мала ходити тільки

з покритою головою. Ці обряди сватання, вінчання збереглися і понині в селах на західній Україні.

Такою ж хусткою перев'язувала жінка калачі, коли йшла на весілля.

(Звертаю увагу на калачі, пов'язані хусткою)

Віддаючи їх господині, вона вітала її і промовляла: "Дай, Боже, в добрий час почати, а ще в кращий закінчити". Господиня розв'язувала, один калач забирала, а другий з хусткою віддавала, бо не годиться повертатись з пустою хусткою.

Учениця. В часи козаччини був добрий звичай: коли козаки вирушали в похід, то кожна дівчина своєму нареченому дарувала хустку, як символ вірності.

*Хустку червону я подарувала,
Вишиту барвінком у тривожні дні,
Як я дожидала, як я виглядала,
Може прийде звістка радісна мені.*

Учень. Коли козака спіткала смерть в дорозі, чи загине він в бою, хусткою вкривали обличчя козака, щоб "хижі птахи очей не клювали, козацької крові не пивали". Якщо ж козака ховали з почеснями, то тіло його покривали червоною китайкою, а хустину клали на осідланого коня, якого вели за труною.

*Дай же, дівчино, хустину, може у бою загину.
Темної ночі накриють очі, лише в могилі спочину.
Дала дівчина хустину, козак в бою загинув.
Темної ночі накрили очі, щоб у могилі спочинув.*

Учень. В багатьох українських родинах зберігається традиція – передавати від роду до роду хустину першого сповиточка, коли вперше в зіллячку купали немовля.

Розстелили м'якеньку хустинку,
Щоб заповити маленьку дитинку.

Постелили під голівоньку, притулили до вушка, щоб не хворіло дитяtko, щоб зростало здорове маляtko.

Учениця. І росте дитя, сповите м'якою бабусиною хустиною. Літечко за літечком пролітає... Тішиться, не натішиться вся родина. Он вона уже з дівчатками таночок заводить, грається у " хустинку ".

(Діти стають у коло і співають пісню " Галя по садочку ходила ").

Учень. Радіють дідусь і бабуся, батько і мати, бо розумною і чемною росте їхня кровиночка. А радіючи, привчають до всього доброго діла, щоб шанувала світлу пам'ять минушини. І в неділю візьме бабуся дитяtko за ручку і поведе до могили. Перев'яжуть хустиною хрест – як пам'ять борцям за волю України. І розкаже бабуся про славних героїв, про хлопця кароокого, якому дівчина дарувала хустину і який впав у бою, мов той листок й повік буде лежати .

ХУСТКА ТЕРНОВА

Слово до слова – хустка тернова.

Квітка до квітки – весна.

Слухає вітер нашу розмову,

Ту, що на світі одна.

Доня питає – серденько крає:

- Чом називається так?

Відповідаю, ніби зітхаю – Долі тернової знак!-

Доня сміється. Ой-які зорі!

Доня не знає про те,
Скільки терновії бачили горя,
Як безнадійно терен цвіте.
Рік тридцять третій, клятий, холодний...
З голоду пухне село...
Вже моя мама встати не годна:
Смерть опустила крило...
Бабця не плачуть – тихо зітхають.
Хустку – єдине добро
У Могилеві-Подільськiм змінюють
(Боже, як вдало) на жита відро.
Потім робили – хустку купили,
Та почалася війна.
Й разу на свято її не наділи,
В скрині лежала вона.
...Рік сорок шостий
Жили не просто після такої війни.
Ходить і ходить непроханим гостем.
Батько убитий у мамині сні.
Бабця не плачуть – тихо зітхають,
Хустку не стануть носити.
Знову на трави якійсь обмінюють.
(Боже, як бабці на обмін щастить!)
Потім робили – хустку купили,
Я пам'ятаю той день:
Бабця купили, мама наділи,
Я доторкнулась лишень.
Доня сміється: очі – як зорі.
Світ мій від цього ожив.
Доня кепкує: (Довго говориш.
Значення слова скажи!)

*- Вибач! Здалося все при нагоді.
Відповідь іншу не жди.
У нашому роді, у нашім народі
Доля і хустка – тернові завжди!*

ПОДАРУЙ МЕНІ, МАМО, ХУСТИНУ

*Подаруй мені, мамо, хустину
Із червоним як мак бережком.
Запишаюся в ній, як дитина,
Як калина під білим сніжком.
Та хустина мені нагадає,
Як і ти молодою була.
І від років вона не линяє,
Тільки юність твою узяла.
Посивіло волосся в матусі,
І у зморшках вже стало чоло.
А от хустка лишилася й досі,
І на ній все цвіте, що було.
Квіточки про любов пам'ятають,
Як купив ту хустину татусь.
І як маму любив, вони знають.
Та заплакала мати чомусь.
Не цурайтесь хустинок, дівчата,
Що ж ви носите тільки шапки?
На хустки Україна багата,
І цвітуть ще на них бережки.*

Учень. *Але якби ми не любили своїх батьків, якби їх не шанували, неминуча в житті хвилинка, коли прощаються з найдорожчими нам людьми мамою чи батьком. При прощанні з ними рідні роздають присутнім хустки. Саму*

жінку накривають великою хусткою, яка за життя була їй найбільш до вподоби або найдорожча для неї.

А хустка, яку залишила мама – в домі неоціненна реліквія.

Після втрати рідної нам людини носять чорну хустку з темними квітками (можна показати).

МАМИНА ХУСТИНА

Дружині мама віддала хустини

Із квітами на цілу площину.

*- Носи, невісточко, я берегла для тебе,
Колись зав'язувала із них лишень одну.*

А потім похоронка, я вдовиця,

Одним нічого, я їх не суджу,

Перед іконою, що висіла в куточку,

Я поклялась, - невістці збережу!

То ж носи, доню, всі вони для тебе

І я своє тепло вклала у них.

Вони тебе повинні завжди гріти,

Бо в них – тепло, кого нема в живих.

Учениця. *Давайте спробуємо прочитати, що художники зобразили на хустках, який зміст вкладено в кожену із них. (На екрані зображення хустки із узором калини).*

На цій хустині зображена калина – дерево-символ українського народу. А оскільки ягоди калини червоні, то й стали вони символом крові та невмирущого роду.

У полі калина, у полі червона, - хорошенько цвіте.

Роде наш прекрасний, ой роде наш красний,

Не цураймося, признаваймося, бо багацько нас є!

Учень. *А на цій хустині зображено багато маку. З давніх-давен люди вірили, що мак має чарівну силу, яка захищає*

від усякого зла. Ніжна, трепетна квітка несе в собі незнищенну пам'ять роду. (На екрані зображення хустки з узором маків).

Пісня

ТЕРНОВА ХУСТКА

Тернова хустка – подарунок мами.

Вишневе поле – у квітках краї...

Тернова хустка – диво з тороками:

Найбільше із хусток люблю її.

*Тернова хустка. Кажуть: " Несучасно,
Давно минула мода на хустки... "*

Дарунок мами – то найбільше щастя.

Вишневе поле, довгі тороки.

Накину хустку – притулюсь до літа:

Тут мак, і мальви, і барвінку синь.

Ця хустка – пісня. Як же не любити?!

Хоча не той сьогодні в моді стиль.

Веселка барв подарувала згусток.

Вишневе поле, у квітках краї.

Тернова хустка – то життя пелюстка

Її шаную, бережу її.

Учень. Пишні троянди розквітли на хустках. Це не просто квіти, це квіти – зорі.

З давніх-давен з трояндою пов'язані високі людські почуття. Це і краса, і радість, любов, слава, гордість і мудрість. Ну хто не знає, що на кожній українській хустці має бути ружа, любисток і м'ята, чорнобривці і нагідки. Милують вони наше око, лікують наше тіло. На хустках ці квіти заплітаються радісною і красивою хвилею, як наша українська природа.

Пісня

ХУСТИНА

*Добрий звичай мрійним птахом
Не стомить пружного крила,
Мов голубить бережно хустина
Вроду українського села.*

*Хустина, хустина, чи біла, чи синя,
Мені ти миліша усяких обнов.
Хустина, хустина, як ласка родини,
Як вірності пісня, як щира любов.*

*Гріє серце образ той єдиний,
Що рідніший від усіх людей.
Вийшла мати у новій хустині,
Вийшла зустрічатъ своїх дітей.*

*Проводжала милого дівчина
У далеку і нележку путь.
І своєї вірності – хустину
Хлопцю подала: "На, не забудь!"*

Учениця. Оскільки хустка була обов'язковим елементом одягу, то вона стала найкращим подарунком. Подарована хустка гріла душу, лікувала рани, плекала віру, леліяла світлі надії.

Хустина

*Торкаючись рукою до хустини,
Я чую дотик ніжного тепла,
Бо ця хустина наша берегиня,
У ній є сила правди і добра.
На цій хустині квіти в різнобарв'ї,
На ній весна буяє молода.
І ніби зігріває теплотою,
В ній чути щебет солов'я.
Я лагідно беру ось цю хустину,
Губами міцно я до неї припаду,
Бо цю хустину мати дарувала,
Коли в життя із дому проводжала,
Нехай же ця хустина буде вічно,
Вона як оберіг мені в житті.
Я цю хустину збережу довічно.
До поки буду жити на землі.
І дітям я своїм, і онучатам
Із покоління в покоління передам її.
Бо в ній любов і материнська сила.
Нехай же вічно житиме хустина!*

ВІДЕОЗАПИС ” МАМИНА ХУСТИНА ”

Учитель. Тому не дивно, що в наші дні знову пробуджується любов народу до такого простого і одночасно незбагненого дива (демонстрація тернових хусток)- української хустки.

Пробіжить непомітно час, вас, діти, розкидає життя по світах. І дуже хочеться, щоб сини, чи хлопці повертаючись з далекої дороги, своїм мамам, коханим, молодим друзинам у дарунок везли хустки.

*Бо: хустка – життя... Вона пам'ять роду.
Його святиня.*

